

Utrikesdepartementet

Denna rapport är en översiktlig sammanställning över hur de mänskliga rättigheterna efterlevs, grundad på den svenska ambassadens bedömningar.

Rapporten kan inte ge en fullständig bild. Information bör sökas också från andra källor.

Mänskliga rättigheter i Uzbekistan 2006

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Respekten för mänskliga rättigheter (MR) brister på många områden i Uzbekistan. Den negativa trend som förmärktes under förra året till följd av bland annat regimens nedslående av demonstrationerna i Andizjan i maj 2005 har snarast fortsatt under 2006. Under återopande av bland annat ”kamp mot terrorismen” har MR-läget försämrats. Vissa åtgärder de senaste månaderna, bland annat frisläppandet av en välkänd människorättsaktivist, ett åtagande att avskaffa dödstraffet från och med år 2008 samt löften om att Internationella rödakorskommittén skall få återuppta besök hos fängslade personer, tyder dock på att uzbekiska myndigheter är medvetna om den kritik som riktats mot landet.

Ytterligare inskränkningar i församlings- och yttrandefriheten har genomförts och hundratals enskilda organisationer har tvingats lägga ned sin verksamhet. Flera organisationer har fått begränsat handlingsutrymme.

Regimens bannstråle har även riktats mot internationella organisationer i landet: det lokala OSSE-centret har degraderats till en ”projektsamordnare” och myndigheternas irritation över UNHCR:s verksamhet (FN:s flyktingkommissariat) tvingade fram en stängning av kontoret. UNHCR:s verksamhet i landet sköts nu tillfälligt från UNDP:s kontor i Tasjkent.

Landet styrs av en stark president. Varken president- eller parlamentsval har kunnat betraktas som fria och rättvisa. Yttrandefriheten inskränks bland annat genom strikta lagar om registrering av partier, organisationer och media. Flera oppositionella har arresterats eller tvångsomhändertagits med hänvisning till att de är i behov av psykiatrisk vård. Oppositionspartier tillåts inte registrera sig och kan därför inte verka fritt.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Uzbekistan har tillträtt:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) och dess protokoll om enskild klagorätt men **inte** protokollet om avskaffandet av dödsstraffet (som inte heller har undertecknats).
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR)
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD)
- Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW) men **inte** protokollet om enskild klagorätt (som inte heller har undertecknats)
- Konventionen mot tortyr (CAT) men **inte** protokollet om förebyggande av tortyr (som inte heller undertecknats).
- Konventionen om barnets rättigheter (CRC) men **inte** protokollen om barn i väpnade konflikter och om handel med barn (som inte heller har undertecknats)

Uzbekistan har **inte** undertecknat eller tillträtt flyktingkonventionen och det tillhörande protokollet från 1967. Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen (ICC) har undertecknats men ännu inte ratificerats.

Uzbekistan har rapporterat till de flesta av de FN-kommittéer som övervakar att konventionerna efterlevs.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Generellt sett har respekten för dessa rättigheter försämrats efter demonstrationerna i Andizjan i maj 2005 och de övergrepp som då begicks mot demonstranterna. Med hänvisning till hot från ”utländska terrorister och islamiska fundamentalister” har myndigheternas agerande hårdnat. Uzbekistan har inte gått med på att genomföra en oberoende internationell undersökning av händelserna i Andizjan. Däremot inbjöds en delegation av experter från EU att besöka Tasjkent och Andizjan i december 2006 för att på plats bilda sig en uppfattning om händelserna i Andizjan.

Det rapporteras regelbundet om tortyr i häkten och fängelser, ofta som ett sätt att tvinga fram bekännelser. De senaste åren har en lång rad dödsfall i fängelser inträffat under mystiska omständigheter. Det händer sällan att någon ansvarig utpekas eller åtalas för sådana dödsfall. Som officiell dödsorsak anges ofta hjärtproblem eller andra naturliga åkommor, även i de fall då det ter sig uppenbart att personen utsatts för våld.

Dock har under de senaste åren ett tiotal poliser och andra tjänstemän som anklagats för tortyr åtalats och fällts. Uzbekistan har även vidtagit en rad rättsliga åtgärder i form av ny lagstiftning som svar på de rekommendationer som FN:s speciella rapportör för tortyr lämnade i samband med besök i november 2002. Uzbekiske myndigheter samarbetar även med Internationella rödakorskommittén (ICRC) vad gäller utbildning bland polis och militär i syfte att öka respekten för Uzbekistans åtaganden vad gäller mänskliga rättigheter.

De allmänna förhållandena på landets fängelser är dåliga, även om vissa förbättringar skett på senare tid. Till följd av överfulla fängelser sprids tuberkulos och andra allvarliga sjukdomar, och mat och mediciner räcker inte till. Organisationer som verkar för de mänskliga rättigheterna rapporterar att islamistiskt sinnade personer, i synnerhet anhängare av den bannlysta organisationen Hizb-ut-Tahrir, behandlas sämre än andra fångar. Internationella rödakorskommitténs (ICRC) tillstånd att besöka landets fängelser drogs in för drygt två år sedan men myndigheterna sägs överväga att tillåta ICRC att återuppta denna verksamhet. Regeringen hade tidigare ett visst samarbete med OSSE om reformer inom fängsvården men efter Andizjan-händelserna beskars OSSE:s möjligheter att verka inom detta område mycket kraftigt.

4. Dödsstraff

Dödsstraff utdöms och verkställs fortfarande regelbundet i Uzbekistan. Ingen av de nyligen dömda för händelserna i Andizjan har dock dömts till dödsstraff. I augusti i år förklarade presidenten i ett dekret att dödsstraffet skall avskaffas från och med januari 2008. Något officiellt moratorium för verkställande av dödsstraff under perioden fram till dess har inte tillkännagivits. Organisationen ”Mödrar mot dödsstraff” tillåts verka fritt.

Det är svårt att få fram uppgifter om antalet utdömda och verkställda dödsstraff för de senaste åren. Enligt en uppgift utdömdes minst 18 dödsdomar under 2003 och åtminstone 6 verkställdes. Andra källor uppger att antalet dödsdomar skulle kunna vara långt fler. Dödsdomarna omgärdas av stort hemlighetsmakeri – ingen officiell statistik finns tillgänglig och anhöriga informeras inte om avrättningarna. I flera fall har dödsdömda avrättats trots

att FN:s kommitté för mänskliga rättigheter begärt mer tid för utredning av omständigheterna kring dödsdomarna. De brott som kan beläggas med dödsstraff är mord, spioneri och landsförräderi.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Godtyckliga frihetsberövanden förekommer regelbundet i Uzbekistan. Muslimer och aktivister som verkar för de mänskliga rättigheterna, drabbas oftare än andra grupper. Efter en rad bombdåd i städerna Tasjkent och Buchara i mars, april och juli 2004 och inte minst efter demonstrationerna i Andizjan i maj 2005, utsätts muslimska grupperingar i än större utsträckning för trakasserier under åberopande av att de är terrorister.

Konstitutionen föreskriver fri rörlighet inom landet och över dess gränser. Utresevisum, som krävs för att resa utomlands, förutom till vissa andra OSS-stater, utfärdas rutinmässigt. För att byta bostadsort inom landet krävs tillstånd av de lokala myndigheterna. Sådana tillstånd utfärdas sällan för dem som vill flytta till Tasjkent. Alla medborgare har rätt att få - och får också - pass. Förfalskade utlandspass där felaktig bostadsort anges är vanligt förekommande.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Konstitutionen föreskriver en oberoende dömande makt men i praktiken verkar rättsväsendet ofta vara underställt den politiska makten, i synnerhet i de fall som anses ha en politisk betydelse. I domstolsärenden av ren civilrättslig natur är förutsättningarna för en politiskt oberoende behandling väsentligt högre. Presidenten tillsätter och avsätter domare, med undantag för domarna i högsta domstolen, som måste godkännas av parlamentet. Många rättegångar hålls bakom lyckta dörrar. Åklagarna ger order om arresteringar, leder utredningar och rekommenderar domar. Om en domare väljer att gå emot åklagarens rekommendation, kan domarens beslut överklagas och eventuellt ändras. Om en domares beslut ändras mer än en gång, riskerar denne att avsättas. Alla åtalade har enligt lag rätt till en försvarsadvokat men i praktiken är det många, som nekas denna rätt. Kvaliteten på försvarsadvokaterna är ofta låg.

Det finns lokala och regionala domstolar samt en Högsta domstol. Det finns även en konstitutionsdomstol, militärdomstolar samt ekonomiska domstolar.

Knutet till parlamentet finns ett ombudsmannakontor, där enskilda kan anmäla brott mot de mänskliga rättigheterna. Ombudsmannen kan endast ge rekommendationer. Det rapporteras att antalet enskilda som vänder sig till

ombudsmannen har ökat betydligt de senaste åren, men i få ärenden har den anmälade parten nått någon framgång.

Rättsväsendet är i praktiken beroende av den exekutiva makten vilket leder till en låg grad av rättssäkerhet.

7. Straffrihet

Straffrihet, det vill säga underlåtenhet från statens sida att beivra och bestraffa brott och särskilt brott begångna av statens representanter, är ett stort problem i Uzbekistan. Undfallenheten från rättsväsendets sida gentemot makthavare är stor. Här till kommer korruption och förekomsten av mutor.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Konstitutionen föreskriver yttrande- och tryckfrihet, men media är hårt kontrollerade av regimen. Lagen begränsar möjligheterna att uttrycka kritik mot presidenten. Formellt avskaffades censuren år 2002 men i gengäld gjordes redaktörer och journalister ansvariga för innehållet i tidningsartiklar och nyhetsinslag. I praktiken fortsätter radio, TV och tidningar att i varierande omfattning utöva självcensur för att inte riskera att råka illa ut. För alla former av publikationer krävs tillstånd och det finns inga privata tryckerier. En särskild mediekommission kan stänga media utan domstolsbeslut. Hot och trakasserier mot journalister har varit och är vanligt förekommande. Även i dessa sammanhang har händelserna i Andizjan haft en negativ effekt på yttrande- och mediafriheten och flera av de personer, som uttalat sig kritiskt i media mot myndigheternas hantering, har utsatts för trakasserier eller försvunnit.

De tre stora dagstidningarna är alla på något sätt knutna till regeringen. Det oppositionella partiet Erks dagstidning förbjöds år 1993. Den rapporteras vara den senaste regeringskritiska dagstidning som utgivits i landet. Utländska tidningar är inte tillåtna, med undantag av några ryska dagstidningar, som trycks om först efter det att eventuella kritiska artiklar om Uzbekistan redigerats bort.

Det finns fyra statliga TV-kanaler, som helt dominerar utbudet i uzbekisk television, samt 30-40 privata, lokala kanaler. De senare återger främst sändningar från den ryska televisionen, nyheter och debattprogram undantagna. De flesta invånare har inte råd med kabel-TV och kan således inte se några utländska kanaler.

Det statliga monopolet vad gäller Internet har avskaffats och Internet-användningen har ökat betydligt den senaste tiden. Det finns gott om sk internetcaféer även i mindre städer. Emellertid uppges att många regeringskritiska hemsidor blockeras för användarna.

Förenings- och församlingsfrihet är inskrivet i konstitutionen men regeringen har rätt att stoppa möten och demonstrationer av säkerhetsskäl. Det är svårt att få de tillstånd, som krävs för att få hålla demonstrationer. Alla typer av föreningar måste registrera sig för att kunna verka lagligt och konstitutionen reglerar strikt vilka grupperingar, som kan erhålla sådan registrering. Det finns fyra registrerade politiska partier, som alla är knutna till regeringen. Oppositionspartier har hittills vägrats registrering – även om de i praktiken fortsatt tillåts verka - och partier på religiös eller etnisk grund är förbjudna.

Konstitutionen påbjuder religionsfrihet. Alla religiösa samfund måste dock registreras. En församling måste ha minst 100 medlemmar för att kunna registrera sig. Utövande av islam, kristendom och judendom i registrerade – och kontrollerade - organisationer tillåts men inofficiell utövning av islam betraktas som extremism och är förbjuden. Efter den 11 september 2001 har förföljelsen av oregistrerade muslimska grupperingar intensifierats eftersom dessa anses ha nära samröre med terrorism.

En stor majoritet av befolkningen i Uzbekistan betraktar sig som muslimer och inga särskilda begränsningar föreligger för att öppet utöva islam. I framförallt Tasjkent finns även en betydande rysk-ortodox befolkning samt en liten judisk minoritet, som tillåts utöva sin religion utan hinder. Kristna sekter som Jehovas vittnen och baptister diskrimineras och har stora svårigheter att bli registrerade som officiella religiösa samfund.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

De politiska institutionerna domineras av ett starkt presidentstyre och en mot presidenten lojal regering. Parlamentet är på papperet landets högsta politiska organ men i praktiken begränsas dess roll till att bekräfta presidentens och regeringens beslut. När president Karimov år 1999 valdes till sin andra mandatperiod, avstod OSSE från att övervaka valet eftersom det inte bedömdes ha förutsättningar att genomföras på ett fritt och rättvist sätt. Mediabevakningen var ensidig och den ende utmanaren till presidentposten erkände på valdagen att han själv röstat på Karimov.

Den starkt centraliserade regeringen består till största delen av företrädare för Folkets demokratiska parti, det före detta kommunistpartiet. Det finns ytterligare tre partier, alla skapade med regeringens hjälp och lojala mot

presidenten. Oppositionspartier hindras från att verka genom att de nekats den registrering som krävs för laglig aktivitet. Vid 2004 års parlamentsval gjorde OSSE bedömningen att de partier och kandidater som ställde upp inte utgjorde något alternativ för väljarkåren.

Genuina oppositionsgrupper existerar knappast. Ledande företrädare för de båda oppositionspartierna Birlik och Erk har tvingats i exil och ingår in den koalition av oppositionskrafter, som går under beteckningen Davra Kengashi. Representanter för såväl Birlik som Erk tillåts dock i praktiken att verka och de har t ex inofficiella kontor i Tasjkent.

Av tradition deltar kvinnor i politiken i långt mindre utsträckning än män. I parlamentet är 20 av 250 ledamöter kvinnor och i regeringen en av 28.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Diskriminering inom arbetslivet på grund av kön, hudfärg, religion eller politisk åsikt är visserligen förbjuden men förekommer likväl i viss utsträckning. Den normala arbetsveckan är 41 timmar. Medellönen är ungefär 30 USD i månaden och minimilönen är 13.400 SUM, vilket motsvarar ungefär 11 USD i månaden. Detta är otillräckligt och många familjer, särskilt på landsbygden, överlever genom någon form av självhushållning. Den ”gråa ekonomin” är mycket stor och uppskattas av vissa bedömare till 50-60% av den officiella BNP.

Många uzbeker väljer att arbeta utomlands, i första hand i Ryssland och Kazakstan. Välutbildade uzbeker söker sig även av ekonomiska skäl utomlands. Möjligheterna till att finna ett tillfredsställande arbete har dock ökat på senare år genom den höga ekonomiska tillväxten på drygt 7 procent per år.

Det finns särskilda hälso- och säkerhetsföreskrifter för arbetsplatserna men dessa efterlevs inte alltid. Alla arbetare har laglig rätt att bilda eller ansluta sig till fackliga organisationer. De fackföreningar som finns bedöms dock vara starkt centraliserade och beroende av regeringen. Lagen förbjuder diskriminering gentemot fackligt anslutna och deras förtroendevalda. Tvångsarbete är likaså förbjudet men rapporteras förekomma – särskilt i samband med bomullsskörden.

Uzbekistan har tillträtt ILO:s (*International Labour Organization*) konventioner om icke-diskriminering i arbetslivet (nr 100 och 111), konventionerna om förbud mot tvångsarbete (nr 29 och 105) samt den ena (nr 98) om föreningsfrihet och förhandlingsrätt.

Uzbekistan har inte tillträtt konventionerna om förbud mot barnarbete (nr 138 och 182) och ej heller konventionen nr 87 om föreningsfrihet och förhandlingsrätt.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Hälsovårdssektorn får sägas ha en acceptabel om än inte europeisk nivå. För den som har råd finns även, åtminstone i de större städerna, privata alternativ att tillgå. Någon form av diskriminering vad gäller tillgången till hälsovård förekommer inte, annat än den som följer av olika befolkningsgruppers olika ekonomiska möjligheter. Sanitära förhållanden, särskilt på landsbygden och i mindre samhällen, är dock mycket bristfälliga och leder till sjukdomar.

Medellivslängden i Uzbekistan är högre än i övriga länder i Oberoende staters samfund (OSS), inklusive Ryssland, och är 70 år för män och 75 år för kvinnor.

HIV/AIDS är ett problem men har enligt UNDP:s uppgifter bekämpats relativt framgångsrikt på senare år.

12. Rätten till utbildning

Uzbekistan är ett av mycket få utvecklingsländer där praktiskt taget hela befolkningen är läs- och skrivkunnig. Så gott som alla barn i Uzbekistan avslutar den obligatoriska, tolvåriga skolgången. Utbildningen är tänkt att vara avgiftsfri men brist på resurser gör att många föräldrar ändå tvingas betala för barnens skolgång. Två tredjedelar av den vuxna befolkningen har någon form av högre utbildning och Uzbekistan var under Sovjettiden känt för sitt goda utbildningsväsende. En stor satsning på utbildningsväsendet genomförs för närvarande, och en procent av BNP har åsidosatts för insatser på utbildningsområdet.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Uzbekistan är ett utvecklingsland med betydande råvarutillgångar. Den ekonomiska tillväxten är för närvarande cirka 7 procent per år på de höga internationella råvarupriserna. För att klara av de stora utmaningar, som landet står inför med den klart snabbast växande befolkningen i Centralasien, behöver Uzbekistan, enligt UNDP:s beräkningar, en årlig tillväxt på 7-8 procent.

Den officiella arbetslösheten är endast 4 procent men löner och genomsnittlig levnadsstandard är låg. Inkomstklyftorna är mycket stora. Särskilt gäller detta på landsbygden, där en stor del av befolkningen lever i fattigdom. Det statistiska underlaget för beräkning av graden av fattigdom är bristande. Klart är att skillnaderna i levnadsstandard mellan stad av landsbygd är mycket stora. I vissa fall, i synnerhet bland kvinnor och barn, förekommer undernäring.

Olika former av arbetsbetingad migration (säsongarbete, gästarbete eller daglönearbete) till grannländer som Kazakstan ökar. Till och med till ett så fattigt land som grannlandet Tadzjikistan söker sig uzbekerna för att arbeta inom jordbruket.

Enligt FN:s fattigdomsindex, UNDP Human Development Report 2005, hamnar Uzbekistan på plats 111 med ett HD Index på 0,694 (således i paritet med Indonesien och Nicaragua). Index visar dock en långsamt stigande trend.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Konstitutionen förbjuder visserligen diskriminering på grund av kön men i praktiken görs inte tillräckligt för att bekämpa eller motverka sådan diskriminering. Hustrumisshandel är vanligt förekommande och betraktas som en familjeangelägenhet snarare än som ett brott.

På landsbygden är det vanligt att kvinnor gifter sig tidigt, får många barn och kvinnorna rör sig endast i begränsad utsträckning utanför familjen. Antalet kvinnor som tillägnar sig högre utbildning har minskat de senaste åren och kvinnorna är underrepresenterade på högre positioner i samhället.

Handel med kvinnor är ett stort problem även om det numera finns lagstiftning som uttryckligen förbjuder människohandel. Regeringen har inlett ett samarbete med OSSE och enskilda organisationer för att bekämpa människohandel, bland annat genom en handlingsplan och utbildning av tjänstemän.

15. Barnets rättigheter

41 procent av Uzbekistans befolkning är under 18 år. UNICEF:s genomgång år 2003 av förhållandena för barns utbildning och hälsa i Centralasien visar att Uzbekistan spenderar mest av de fem länderna i regionen på hälsa och

utbildning. Grundlagen ger skydd för barnets rättigheter. Minimiåldern för att få arbeta är 14 år men lagen säger att arbete inte får ske på bekostnad av studier för barn under 18 år. Men särskilt under skördetid (september-oktober) förekommer det på landsbygden att även mindre barn arbetar. Vissa skolor stänger till och med för att eleverna skall kunna hjälpa sina föräldrar med skördearbetet. Handel med flickor för prostitution är ett problem.

Värnplikt inträder vid 18 års ålder. Det finns inga kända uppgifter om att barnsoldater skulle förekomma.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Etniska minoriteter, i synnerhet ryssar, hävdar att deras möjligheter att få arbete i Uzbekistan är begränsade. Högre befattningar inom statsapparaten och i affärsvärlden är i stort sett reserverade för etniska uzbeker. En stor del av befolkningen i södra Uzbekistan, t ex i och kring städerna Samarkand och Bokhara, är etniska tadjiker, som har tadjiska som modersmål. I större städer arbetar många etniska ryssar inom handel och näringsliv utan att uppleva någon systematisk diskriminering.

Det finns inga krav på språkkunskaper för att bli uzbekisk medborgare. Uzbekiska är det enda officiella språket medan ryska enligt språklagen betraktas som ett språk för kommunikation mellan olika folkgrupper. I praktiken har dock ryskan förblivit det huvudsakliga gemensamma språket.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexuella handlingar mellan män kan enligt lagen bestraffas med fängelse i upp till tre år men åtal enligt denna paragraf är ovanliga. Kvinnlig homosexualitet har aldrig reglerats i lagstiftningen.

Traditionella värderingar gör att homosexuella, bisexuella och transpersoner knappast är socialt accepterade. Personer som väljer att öppet visa t ex sin homosexualitet kan riskera att utsättas för trakasserier av omgivningen. Från myndighetshåll verkar det däremot inte förkomma någon systematisk förföljelse av homosexuella, bisexuella och transpersoner.

18 Flyktingars rättigheter

Uzbekistan har inte undertecknat flyktingkonventionen. Det finns heller inga lagar som reglerar flyktingars rättigheter, t ex asylförfaranden, eller någon

myndighet som handhar migrationsfrågor. Officiellt finns inga flyktingar i Uzbekistan. De flyktingar, som finns i landet, kommer främst från Tadzjikistan (cirka 40 000) och Afghanistan (cirka 2 000). Flyktingar från Tadzjikistan, som anlände till Uzbekistan under det långvariga inbördeskriget, är väl integrerade och får stöd av den redan tidigare stora etniska tadjjikiska minoriteten i framförallt centrala Uzbekistan. Många av dem har förlorat sitt tadjjikiska medborgarskap och erhållit uzbekiskt medborgarskap.

Situationen för flyktingarna från Afghanistan är betydligt svårare. De flesta har vistats i Uzbekistan under en lång tid och hade kopplingar till den kommunistregim i Afghanistan, som bekämpades av mujaheddin under 1980-talet. De har därmed begränsade möjligheter att återvända till dagens Afghanistan. De uzbekiska myndigheterna betraktar dem som illegala invandrare och de utsätts för trakasserier. Regeringen har dock gått med på att personer som fått flyktingstatus av UNHCR inte skall tvingas lämna landet. Efter att under tidigare år åtminstone ha tolererat UNHCR:s närvaro och verksamhet i landet kom myndigheterna efter händelserna i Andizjan att inta en allt mera kritisk och oförsonlig inställning till UNHCR, inte minst sedan hundratals uzbekier som flydde från Andizjan till Kirgizistan genom UNHCR:s försorg, beviljades en fristad i olika västländer. Myndigheternas avoga inställning till UNHCR kulminerade under året och resulterade i att UNHCR tvingades stänga sitt kontor i maj 2006. Verksamhet sköts nu i praktiken av UNDP:s kontor i Tasjkent.

19. Funktionshindrades rättigheter

Lagen föreskriver stöd till funktionshindrade och att de ges samma rättigheter som andra medborgare. Relativt få insatser görs dock på detta område och social diskriminering av funktionshindrade förekommer. Funktionshindrade barn går i särskilda skolor. UNDP har lämnat detaljerade rekommendationer till den uzbekiska regeringen för att bättre tillgodose funktionshindrades behov.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

År 2002 registrerade de uzbekistanska myndigheterna för första gången en oberoende organisation som arbetar för mänskliga rättigheter – "The Independent Human Rights Organization". Organisationen hade kämpat i tio år för en sådan registrering. Andra sådana organisationer är "Human Rights Society of Uzbekistan" (HRSU) samt "Mödrar mot dödstraffet". Det finns fler liknande organisationer, som har nekats registrering.

Generellt vittnar organisationer för mänskliga rättigheter om att de utsätts för trakasserier och att deras arbete starkt begränsas av myndigheterna. Under året har exempelvis företrädare för HRSU fängslats, torterats och underkastats rättegångar, som genomförts på ett sätt som inte på långa vägar kan kallas opartiskt eller rättssäkert. Därefter har de ådömts fleråriga fängelsestraff.

Hundratals uzbekiska enskilda organisationer har tvingats stänga. Andra, i synnerhet sådana som erhåller ekonomiskt stöd från utlandet, har fått se sin verksamhet kringskuren genom olika administrativa procedurer och trakasserier. Ett antal internationella enskilda organisationer på MR-området har fortsatt en närvaro i Uzbekistan.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

OSSE har tidigare haft ett center i Tasjkent och genomfört utbildningar om mänskliga rättigheter för domare, åklagare och andra jurister samt människorättsaktivister. Vidare har regeringen tidigare samarbetat med OSSE i utarbetandet av en ny vallag och om fängelsereformer. Som ovan sagts minskade OSSE:s möjligheter att genomföra denna typ av verksamhet under 2005, och 2006 framtvingade Uzbekistan ett beslut om att centret ersätts av en ”projektsamordnare”, som har ett mera begränsat mandat och vars verksamhet och projekt kontinuerligt måste stämmas av med och godkännas av myndigheterna. Nio sådan projekt har godkänts i slutet av 2006.

Sverige bedriver inget utvecklingssamarbete i Uzbekistan sånär som på ett begränsat antal humanitära projekt via enskilda organisationer.